

X. Orlov. Osídlení.

Uprostřed urbanizovaných Čech, kde od jedné vsi či města už vidíte další, působí Brdy trochu jako tajuplný ostrov, kde jakoby se život zastavil u prvního stromu. Vstoupíte do lesa a jdete hodinu, dvě i tři – a nikde žádné stavení. A není to jen ve „vojenských“ Brdech, ale i v Třemšinských nebo na Hřebenech. I v jiných lesnatých krajinách je osídlení mnohem řidší, ale taková pustota, s jakou se setkáme právě zde, překvapuje, až zaráží. Jak je to možné? Důvodem je zřejmě mimořádná **neúrodnost zdejších půd**, daná geologickým podložím, jež se nehodí k orbě, a rostlinstvo na nich ani k pořádné pastvě. Člověk tíhl k půdě, která jej živila a tam, kde vhodnou půdu nenašel, se neusazoval. To je asi případ Brd, které **zůstaly vždy trvale neosídlené**, jen občas se v nich lidé zastavili, ale brzy je zas opustili. A tak se Brdy staly „**krajem pro loupežníky, pytláky a zatracence**“, jak píše Jan Čáka ve své knize *Střední Brdy-krajina neznámá*. Usadit se natrvalo uvnitř tohoto pohoří nelákalo. Co námahy, odříkání a nejrůznějších útrap by stálo jen zajištění holého přežití v těchto končinách. Proč se tak snažit, když dále v kraji byly lepší podmínky. Do Brd samozřejmě pronikal člověk už v dávnověku, ale natrvalo se tu neusadil. Činil tak většinou podle toku řek a v jejich blízkosti budoval na strategických místech opěrné body – buď k ochraně nejistých obchodních cest, možná i z kultovních důvodů. Tak v této krajině vzniklo několik prehistorických **hradišť**, nejznámější a největší na **Plešivci**, položené vysoko nad průrvou, kterou se Litavka drala z Brd ven do kraje. Také na opačném konci Brd, na **Žďáru** u nynějších Rokycan, nedaleko místa, kde se vody Holoubkovského potoka stékají s bystřinou Padrtského potoka (*Klabavou*). Uvnitř pohoří vznikl snad jen **Hradec** na Hřebenech, položený nad strategicky důležitým sedlem.

Mnohem později, když touha po zlatě, jiných drahých kovech a po **železe** donutila lidi hledat místa, kde se dají získat, se v oblasti Brd objevují první sídla, z nichž mnohá vytrvala do dnešních dob. Tak vznikla **Příbram** a **Březové Hory**, **Jince** a **Čenkov**, **Rožmitál** a **Komárov**, **Strašice** a **Obecnice** a řada dalších. Všechny však stále jen po obvodu vlastních Brd. Jen několik výjimek můžeme připomenout. Když **Ostrovští benediktýni** hledali opuštěný kout, našli takový na kopci **Teslín** uprostřed brdských lesů a vybudovali zde (*někdy po roce 1310*) svůj malý **klášter** (*kteřý jim v roce 1421 vypálil a rozbořil Žižka*). Mnohem později – už s rozvíjejícím se železářstvím na Podbrdsku ve druhé polovině 16.stol., vznikla pod hrází Dolejšího Padrtského rybníka skromná vesnice **Padrt'**, která se však již v následujícím století rozrostla ve významnou **železářskou obec**. Později nedaleko ní vznikla **osada kolonistů** jménem **Záběhlá**, (*kteřá si pro těžký život svých obyvatel v nehostinné krajině vysloužila přezdívku Mozolov*). To však byla **jediná sídla, která vznikla v Brdech přímo uvnitř pohoří**. Ostatní, včetně obcí **Kolvín** a **Hrachoviště** (jež stihl stejný osud jako Padrt' a Záběhlou, když byly v letech 1952 a 53 vystěhovány a následně rozbořeny), se nacházejí již na okrajích brdských lesů. A jak je tomu nyní? Zaniklá sídla, jako Teslínský klášter, hrady **Dršťka** a **Valdek** i ten na samotném **Třemšíně**, ani obce Padrt', Záběhlá, Kolvín a Hrachoviště, už asi nikdo nevzkřísí. Uvnitř samotných Brd tak nyní stojí pouze obec **Míšov** a maličká osada **Teslíny** (*kteřá je také nejvýše položeným trvale obydleným sídlem Středních Čech*).

A jak je to s **Orlovem** pod Třemošnou? *Pověst praví, že vznikl jako ocenění vynikajících schopností lovce, který zde šípem zasáhl a sestřelil orla. Za odměnu si zde prý mohl založit dvorec, právě po orlovi jej pojmenoval, a kolem něho postupně vznikla ves, která je nyní nejvýše položenou částí města Příbramě.*